

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER
Dodiplomski visokošolski strokovni študijski program Management

Diplomska naloga

LETNO POROČILO PODJETJA

Mentor:

izr. prof. dr. Franko Milost

KOPER, 2006

SAŠA LULIČ

POVZETEK

Diplomska naloga obravnava sestavo in analizo letnega poročila po slovenskem Zakonu o gospodarskih družbah. V prvem teoretičnem delu naloge je predstavljena sestava in analiza letnega poročila, njegov namen ter priprava. Sledi računovodsko poročilo, v katerem so predstavljene gospodarske kategorije v računovodstvu, kot je bilanc stanja, obveznosti do virov sredstev, izkaz poslovnega izida, stroški, odhodki, prihodki ter koristi letnega poročila. V drugem, praktičnem delu je predstavljeno podjetje s primerjavo bilance stanja, izkaza poslovnega in izkaza finančnega izida za obdobji 2004 in 2005. Opravljena je tudi analiza s kazalniki v zvezi s sredstvi in obveznostmi do virov sredstev, kazalniki v zvezi s poslovnim izidom, kazalniki v zvezi s financiranjem in s kazalniki v zvezi z investiranjem.

Ključne besede: bilanca stanja, poslovni izid, finančni izid, odhodki, prihodki, stroški, sredstva, obveznosti do virov sredstev

ABSTRACT

The degree thesis deals with the composition and analysis of the final annual account analysis based on Slovenian Companies Law. The first theoretical part presents the content of final account analysis, its purpose, preparation and benefits. The following part gives special focus on different economic accounting categories, the assets and claims, profit and loss account, expenses, incomes, costs and profits of final annual account analysis. The second empirical part presents the company, its balance sheet, as well as the business and financial outcomes for the years 2004 and 2005. The analysis of company's success is carried out by using the ratios assets and claims, the economy ratios and the investment ratios.

Key words: balance sheet, profit and loss account, financial account, expenses, incomes, costs, assets and claims

UDK: 657.3 (043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Računovodstvo	3
3	Letno poročilo	5
3.1	Računovodsko, poslovno, letno poročilo.....	5
3.2	Namen letnega poročila	6
3.3	Interesne skupine	7
3.4	Priprava letnega poročila	9
3.5	Roki za izdelavo letnega poročila.....	9
3.6	Sestavine letnega poročila.....	10
3.7	Bilanca stanja.....	11
3.7.1	Sredstva	12
3.7.2	Obveznosti do virov sredstev	15
3.8	Izkaz poslovnega izida	17
3.8.1	Stroški.....	18
3.8.2	Odhodki	21
3.8.3	Prihodki	23
3.8.4	Poslovni izid	24
3.9	Koristi od letnega poročila.....	25
4	Predstavitev Podjetja	27
4.1	Dejavnost podjetja	27
4.2	Zaposleni.....	28
5	Razčlenitev računovodskih izkazov	31
5.1	Bilanci stanja proučevanega podjetja za leti 2004 in 2005 prikazuje tabela 5.1.....	32
5.2	Izkaza poslovnega izida proučevanega podjetja za leti 2004 in 2005 prikazuje tabela 5.2	34
5.3	Izkaza finančnega izida proučevanega podjetja za leti 2004 in 2005 prikazuje tabela 5.3	36
5.4	Analiza s kazalniki	37
5.4.1	Kazalniki v zvezi s sredstvi in obveznosti do virov sredstev	37
5.4.2	Kazalniki v zvezi s poslovnim izidom.....	38
5.4.3	Kazalniki v zvezi s financiranjem	40
5.4.4	Kazalniki stanja investiranja.....	41
5.4.5	Kazalnik deleža zadolžitve	42

5.4.6	Povzetek vseh kazalnikov.....	44
6	Zaključek.....	45
	Literatura.....	47
	Viri ..	48

TABELE

Tabela 3.1	Shema izkaza poslovnega izida	18
Tabela 4.1	Zaposleni po izobrazbeni strukturi	29
Tabela 4.2	Zaposleni po spolu.....	29
Tabela 5.1	Bilanci stanja na dan 31.12.2004 in 31.12.2005	32
Tabela 5.2	Izkaza poslovnega izida na dan 31.12.2004 in 31.12.2005	34
Tabela 5.3	Izkaza finančnega izida na dan 31.12.2004 in 31.12.2005.....	36
Tabela 5.4	Stopnja udeležnosti obratnih sredstev v sredstvih.....	37
Tabela 5.5	Kazalnik opremljenosti dela s sredstvi	37
Tabela 5.6	Koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev.....	38
Tabela 5.7	Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih sredstev	38
Tabela 5.8	Koeficient gospodarnosti.....	39
Tabela 5.9	Koeficient čiste donosnosti kapitala.....	39
Tabela 5.10	Dobičkonosnost prihodkov.....	40
Tabela 5.11	Delež udeležnosti kapitala v financiranju.....	40
Tabela 5.12	Delež dolgov v financiranju	41
Tabela 5.13	Kazalnik finančnega vzvoda	41
Tabela 5.14	Kazalnik osnovnega investiranja.....	42
Tabela 5.15	Delež zalog v gibljivih sredstvih	42
Tabela 5.16	Kazalnik deleža zadolžitve.....	43
Tabela 5.17	Povzetek vseh kazalnikov	44

1 UVOD

Podjetje lahko predstavi svoje poslovanje v najrazličnejših poročilih. Eno od teh je tudi letno poročilo, ki je predmet te diplomske naloge. S pomočjo letnega poročila podjetje prikaže svoje delovanje in uspešnost. Prvotno je bilo poročilo namenjeno lastnikom, sodobno letno poročilo pa v nasprotju s tem ni namenjeno le lastnikom, temveč tudi uporabnikom znotraj podjetja (vodstvu, strokovnjakom ter ostalim zaposlenim) in drugim zunanjim uporabnikom računovodskih informacij (lastnikom, kupcem, dobaviteljem, državi). Vsaka od teh skupin ima različne interese, zato je težko zadovoljiti vse z enim samim poročilom. Država s svojimi zakoni skrbi, da je vsem zagotovljen minimalen obseg informacij, vendar je zaželeno, da podjetje nameni uporabnikom več informacij, kot je zakonsko obvezno. Podjetja ne smejo ogroziti pravic vseh uporabnikov do enake vsebine informiranja. Vsem je namreč skupno, da se na podlagi informacij odločijo, ali bodo sodelovali s podjetjem.

Podjetje mora pri sestavljanju letnega poročila zaradi javnosti podatkov spoštovati Zakon o gospodarskih družbah (ZGD) in zahteve Slovenskih računovodskih standardov (SRS). V letno poročilo je dobro vključiti tudi dodatna, prostovoljna razkritja tistih informacij, ki jih uporabniki poročila potrebujejo oziroma od katerih pričakujejo koristi.

Namen diplomske naloge je predstaviti vsebino, postopke sestavljanja in analiziranja letnega poročila ter izvesti analizo letnega poročila za podjetje X.

Cilj je ugotoviti in predstaviti bistvene sestavine letnega poročila, pomen njegove uporabe, njegovo vsebino, analizirati temeljne računovodske izkaze podjetja in prikazati njegovo poslovanje s pomočjo računovodskih kazalnikov.

Prvo poglavje je uvodno, v drugem so predstavljene dejavnosti računovodstva, v tretjem vsebina in sestava letnega poročila, uporabniki računovodskih podatkov ter računovodske predpostavke. V četrtem poglavju so na kratko predstavljeni podjetje, njegova dejavnost in lastniška struktura. V petem poglavju sta obravnavani sestava in analiza zaključnega računa podjetja, ki zajema temeljne računovodske izkaze (bilanco stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida). Opravljena je tudi analiza s kazalniki, in sicer s kazalniki v zvezi s sredstvi in obveznostmi do virov sredstev, kazalniki v zvezi s poslovnim izidom, kazalniki v zvezi s financiranjem, kazalniki v zvezi z investiranjem in s kazalnikom zadolžitve. V šestem poglavju so sklepne misli in ugotovitve.

2 RAČUNOVODSTVO

Računovodstvo je dejavnost, ki se ukvarja s spremljanjem, preučevanjem in računovodskim prikazovanjem delovnega procesa v podjetju. Gre za oblikovanje informacij o finančni, nabavni in proizvodjalni dejavnosti. Te informacije namreč omogočajo spoznanja o vseh spremembah in stanjih gospodarskih kategorij poslovnega sistema, izraženih v denarju. To so vse informacije, ki kakorkoli vplivajo na sredstva, obveznosti do virov sredstev, stroške, odhodke, prihodke in poslovni izid.

Izguba ali dobiček podjetja in presežek ali primanjkljaj denarja na koncu poslovnega obdobja lahko veliko vplivajo na poslovanje podjetja, zaposlene, okolje, državo,... Računovodstvo danes sestavljajo štiri med seboj tesno povezane funkcije: računovodsko predračunavanje ali načrtovanje, knjigovodstvo, računovodsko nadziranje in računovodsko proučevanje, ki skupaj dajejo osnove za računovodsko informiranje. Informiranje pomeni oblikovanje in prenašanje računovodskih podatkov in informacij uporabnikom. Notranji uporabniki so lastniki organizacije in zaposleni, zunanji uporabniki pa so morebitni vlagatelji kapitala, dobavitelji, upniki, kupci organizacije, konkurenti, država in javnost nasploh.

V primeru objave računovodskih izkazov, da dobijo vpogled vanje tudi druge osebe, morajo strogo upoštevati mednarodne in slovenske standarde.

3 LETNO POROČILO

3.1 Računovodsko, poslovno, letno poročilo

V nadaljevanju bom predstavil vsebino letnega, računovodskega in poslovnega poročila, upirajoč se na določila ZGD ter prikazal razlike in povezavo med njimi.

Letno poročilo

Sestavljeno je iz računovodskega poročila z računovodskimi izkazi in poslovnega poročila. Za pravočasnost izdelave in pravilnost letnega poročila odgovarja poslovodstvo družbe. Letno poročilo je eno najbolj uveljavljenih sredstev, s katerim se poslovodstvo predstavi javnosti v celoti. Z njimi podjetje predstavi svoje dosežke, poslanstvo in vizijo, svoj premoženjsko-finančni položaj, ugotovitev in porabo dobička ter kritje izgube, pa tudi prevrednotenje premoženja, virov financiranja ter poslovnega izida.

Računovodsko poročilo

Računovodsko poročilo je skupek poročil, ki vsebujejo računovodske podatke in informacije ter njihove ocene in razlage. Vsebujejo tudi analize in druga pojasnila računovodskih postavk in dogodkov, zato jih združujejo v večje skupine glede na njihove gospodarske značilnosti. Te skupine sestavljata bistvena in obvezna računovodska izkaza:

- *bilanca stanja*, ki prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ob koncu poslovnega leta,
- *izkaz poslovnega izida*, ki prikazuje prihodke, odhodke in poslovni izid v poslovnem letu, z izkazom uporabe dobička in kritja izgube.

Vse družbe, ki jih je treba revidirati, morajo poleg naštetih izkazov sestaviti tudi izkaz finančnih tokov po SRS. Letno računovodsko poročilo, sestavljeno iz izkazov in pojasnil, je podlaga za oblikovanje poslovnega poročila.

Poslovno poročilo

Podjetje mora v poslovnem poročilu poročati o vseh podatkih, ki so pomembni za bralce letnega poročila in se nanašajo na poslovanje ter delovanje podjetja, niso pa razkriti v računovodskem poročilu. Po 52. členu ZGD mora poslovno poročilo vsebovati naslednje:

- podatke in pojasnila o premoženjsko-finančnem stanju;
- podatke in pojasnila o razvoju ter izidih poslovanja;
- oceno možnosti prihodnjega razvoja ter

- podatke o izdajanju in odkupovanju lastnih delnic oziroma deležev.

Podjetje se lahko samo odloči kako bo poslovno poročilo sestavilo. Pri tem mora biti previdno, saj z njim predstavi svoje delo, uspehe in neuspehe, ter svojo vizijo prihodnosti.

3.2 Namen letnega poročila

Letno poročilo je komunikacijsko orodje, ki predstavi najpomembnejše dele strategije ter prihodnje načrte. Sestavljeno je iz računovodskega ter poslovnega poročila.

Vsako letno poročilo mora imeti nek namen, ki ga mora tisti, ki poročilo pripravlja dobro poznati. Če podjetje želi le zadostiti predpisom, prikaže samo resnično in pošteno sliko svojega poslovanja. Vendar se lahko podjetje s kakovostnim letnim poročilom primerno predstavi in posreduje želeno informacijo tistemu, ki mu je poročilo namenjeno.

Z pripravo letnega poročila se v poslovnem svetu porabi veliko dragocenega časa in denarja, zato velja pravilo, da morajo biti koristi večje od vloženih sredstev. Namen letnega poročila mora biti zelo jaseen ter najširše opredeljen, saj lahko poročilo služi le informiranju neke ciljne populacije.

Ker je letno poročilo namenjeno uporabnikom z različnimi zahtevami, morajo informacije v njem ustrezati nekaterim kakovostnim merilom (Glautier in Underdown 1997, 200):

- Pomembnost. Informacije v letnem poročilu morajo biti uporabne za tistega, ki sprejema odločitve glede njihove podlage. To pomeni pomagati interesentom oceniti vse poslovne dogodke ali popraviti njihove zdajšnje vrednosti.
- Zanesljivost. Zanesljiva informacija je tudi pomembna. Zagotoviti zanesljivo informacijo pomeni, da informacija ne vsebuje pomembnih napak ali napačnih stališč. Na tako informacijo se interesenti lahko zanesejo, ker verodostojno predstavlja pomembne dogodke. Za popolno informacijo je potrebna previdnost.
- Primerljivost. Primerljivost informacij olajša oblikovanje sodb na njihovi podlagi, denimo, če jih želimo primerjati s časovnega vidika ali med različnimi podjetji.
- Razumljivost. Informacije morajo biti uporabnikom predstavljene na razumljiv način, saj se le tako lahko pravilno odločajo.
- Popolnost. Informacija v računovodskih izkazih je popolna znotraj meja njene bistvenosti in stroškov.
- Objektivnost. Nevtralna informacija ne sme biti pristranska. Nevtralni računovodski izkazi ne smejo vsebovati informacij, ki jih je podjetje izbralo, da bi vplivalo na odločitve in da bi doseglo želeni poslovni izid.

- Previdnost. Veliko poslovnih dogodkov je povezanih z negotovostjo, zato je treba računovodske izkaze pripravljati previdno. Vedno je bolje imeti skrite dobičke kot skrite izgube.
- Pravočasnost. Pravočasnost informacije in njena zanesljivost sta tesno povezani. Velikokrat je pravočasna informacija pomembnejša, kot da poznamo vse vidike poslovnih dogodkov. Če zaostajamo s poročanjem, ker želimo popolno informacijo, nima nobene vrednosti za interesenta, ki je medtem že moral sprejeti odločitev.

3.3 Interesne skupine

Teorija interesnih skupin pravi, da obstaja v okolju podjetja veliko skupin, ki se jim podjetje skuša prilagajati, ko zasleduje svoje cilje. Vpliv posamezne skupine je odvisen od moči, s katero razpolaga.

Podjetje opredeljuje množica odnosov s skupinami v okolju, s katerimi vsak dan komunicira. Z odkrivanjem skupin se začne komunikacijski proces. Skupine namreč s svojim delovanjem neposredno določajo, koliko učinkovit bo ta proces. Vsem tem skupinam pravimo interesne skupine ali interesniki. To so ljudje, ki so povezani s podjetjem. S svojimi dejanji, odločitvami, politiko in prakso učinkujejo na podjetje, podjetje pa nanje. Interesi pa se lahko tudi razlikujejo ali celo nasprotujejo. Za dolgoročno uspešnost podjetja se je treba osredotočiti prav na vsako interesno skupino.

V nadaljevanju bom na kratko opredelil informacije, ki jih posamezne interesne skupine iščejo v letnem poročilu.

Delničarji in potencialni vlagatelji

Tako obstoječi kot tudi potencialni lastniki podjetja so osredotočeni predvsem na dobiček oziroma na povečano tržno vrednost kapitala.

Zahteve delničarjev so odvisne od tega, kakšne vrste delničarji so. Kakorkoli že, bistven je njihov zaslužek, ki se kaže v različnih oblikah. Lahko za dividende ali povečanje kapitala oziroma za sigurnost, donosnost in kolikor je le mogoče, varnost njihovih naložb. Informacije, ki jih delničarji iščejo v letnem poročilu, so zlasti višina in ustaljenost deležev iz dobička, dividend in podobnega, donosnost podjetja in kakovost njegovega posloводства. Tako se lahko lažje odločijo, ali naj kupijo, obdržijo ali prodajo delnice.

Uprava

Cilj uprave (v zvezi s podjetjem) je maksimiranje koristi, stalnosti in udobnosti pri vodenju. Vse, kar povečuje ugled in rast podjetja je primarnega pomena. Uprava pa ni neposreden uporabnik letnega poročila, saj lahko sama določa njeno vsebino in obliko. Od kakovosti informacij je namreč odvisna tudi kakovost odločitev uprave, kar pa

vpliva na poslovanje in okolje podjetja. Uprava lahko zahteva dodatne informacije, koristne le za lastne potrebe. Najpomembnejše so informacije o finančnem položaju podjetja in njegovi uspešnosti.

Zaposleni

Najbolj zanimiva informacija za zaposlene je materialna donosnost podjetja v dobrih delovnih razmerah in ob stalnosti zaposlitve. Zadovoljstvo zaposlenih postaja vse bolj pomemben, če ne že temeljni dejavnik delovanja podjetja. Njihova pričakovanja so odvisna od njihove organiziranosti, trga delovne sile in zavedanja uprave, da je motivacija zaposlenih zelo pomembna za uspešno delovanje podjetja.

Zaposleni pričakujejo od podjetja najboljšo kombinacijo med stalnostjo zaposlitve, plačo in zadovoljstvom z delom. Letno poročilo je za zaposlene zanimivo predvsem v večjih podjetjih, v katerih zaposleni enega sektorja ne vedo dobro kaj se dogaja v drugem sektorju, saj prikaže jasnejšo sliko podjetja. Občutek, da jih uprava upošteva, povečuje sodelovanje znotraj podjetja, kar dobro vpliva na uspešnost poslovanja.

Posojilodajalci

Varno dolgoročno poslovanje ob doseganju donosnosti za plačilo obresti je primarna zahteva posojilodajalca preden seže v neko naložbo. V letnem poročilu posojilodajalci iščejo informacije o sposobnosti odplačevanja posojila, to pa so donosnost, finančni položaj in kakovost poslovanja.

Kupci in dobavitelji

Dobavitelje zanima plačilo blaga, kupce pa kvalitetni izdelki po čim nižji ceni. Letno poročilo obema daje informacije, kot so donosnost, finančni položaj in kakovost poslovanja. Kupca zanima predvsem ustaljeno delovanje podjetja, dobavitelja pa njihova likvidnost ter sposobnost plačila blaga.

Država in njeni organi

Letno poročilo je za državo koristno predvsem za nadzor, saj so prispevki in davki podjetja ključni vir njenega financiranja. Država zahteva plačilo davkov, zaposlenost in ohranjanje okolja. Država predpisuje informacije, kot so razna davčna poročila, tudi za svoje namene.

Javnost

V kraju, kjer podjetje deluje, javno velikokrat želi prek letnega poročila izvedeti, ali podjetje ogroža človekovo okolje in kako ukrepati, da se ogrožanje prepreči ali omeji. Zanimajo jo tudi finančne in ekonomske zmožnosti podjetja zaradi morebitne pomoči

pri krajevnih težavah. Pomoči, kot so dobrodelne akcije ali sponzorstva, so za javnost vedno dobrodošla.

3.4 Priprava letnega poročila

Letna poročila so različna, tako kot so različna podjetja, ki jih izdajajo. Njihova vsebina ne vključuje le zakonsko predpisanih informaciji, ampak tudi dodatne, primerno oblikovane informacije. Glede na stroške priprave in izdaje, je letno poročilo eno najdražjih oblik informiranja o poslovanju podjetja. Če želimo stroške opravičiti, nam morajo biti koristi dobro znane. Natančno je treba namreč vedeti, kaj želi uporabnik videti in prebrati. Tako letno poročilo ne bo vsebovalo nezanimivih poročil.

Pri pripravi letnega poročila je priporočljivo upoštevati nekaj pravil:

- Za pripravo naj bo odgovorna ena oseba.
- Poročilo predsednika uprave naj bo na začetku letnega poročila. Napisano mora biti osebno, neposredno, strateško, vsebuje naj predvidevanja.
- Podjetje naj rezervira prostor, namenjen njegovim delom, prpravi naj načrt za oblikovanje letnega poročila in naj nikakor ne odstopa od njega.
- Izogibati se prevaram.
- Za zgled vzeti boljša letna poročila.
- Poročilo naj potrdi predsednik uprave.
- Fotografije naj se ujemajo z besedilom.
- V delo vključiti zaposlene.

Letno poročilo ima opredeljene cilje, ki izhajajo iz temeljnega cilja podjetja. Paziti je treba, da se ne opiše preveliko število ciljev, kajti učinek je lahko obraten. Poslovodstvo mora razvrstiti svoje cilje po pomembnosti in jih zbrati v omejeni količini. Treba se zavedati, da podatek ni vedno enak informaciji. Različni prejemniki enakih podatkov si lahko podatke razlagajo na svoj način, zato se lahko nastale informacije razlikujejo med seboj. Podjetje mora torej pri pripravljanju poročila vedeti, kdo so interesne skupine in kaj željo izvedeti, da lahko izbere sporočila ustrezna ciljem.

Na kakovost letnega poročila vpliva tudi organizacijska izvedba priprave poročila. Zaradi obsežne vsebine je priporočljivo sestaviti projektni tim in določiti vodjo tima, ki naj bo eden od zaposlenih na dovolj visokem položaju.

Dober začetek načrtovanja letnega poročila je kritična ocena prejšnjega, starega letnega poročila. Upoštevati je treba tudi zakonske novosti, smernice ter nove računovodske standarde.

3.5 Roki za izdelavo letnega poročila

Agencija RS za plačilni promet ZGD in SRS urejata sestavljanje letnih poročil oziroma računovodskih izkazov ter njihovo predlaganje za javno objavo. Vse družbe morajo zaradi statističnih raziskav Agenciji RS za plačilni promet oddati osnovne

podatke o svojem poslovanju iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida ter o razporeditvi rezultatov za vsako koledarsko leto najkasneje do konca februarja. Kapitalske družbe morajo predložiti poročilo najkasneje v roku 30 dni po prejemu revizijskega poročila in najkasneje v osmih mesecih po poteku poslovnega leta. Majhne družbe pa istočasno predložijo še podatke za javno objavo. Srednji in veliki podjetniki ter družbe s čigavih vrednostnimi papirji trgujejo na organiziranem trgu, morajo za javno objavo predložiti svoja letna poročila in konsolidirana letna poročila ter revizijsko poročilo v osmih mesecih po preteku poslovnega leta. Podatki iz letnih poročil po ZGD niso poslovna skrivnost posamezne družbe in so na voljo pri organizaciji, pooblaščenim za obdelovanje in objavljane podatkov proti plačilu dejanskih stroškov, ki jih ima z njimi (Horvat 2000, 53).

3.6 Sestavine letnega poročila

Letno poročilo je najbolj uveljavljeno komunikacijsko sredstvo, s katerim v celoti predstavimo javnosti rezultate in perspektivo nekega podjetja. Da podjetje to tudi doseže, mora imeti letno poročilo vsebinsko zasnovano in naslednje tipične sestavine (Gruban, Verčič in Zavrl 1997, 106):

- naslovnico,
- finančne poudarke,
- kazalo,
- pismo ali nagovor predsednika uprave,
- besedilo, ki naj izrazi osebnost podjetja,
- letno računovodsko poročilo in poslovno poročilo,
- zbirnik statistik,
- grafe in tabele,
- mnenje revizorske hiše in
- direktorske profile.

Tipični, povzeti sestavni deli pa so:

- uvodni del,
- splošni del,
- obvezni del.

Vsi deli so namenjeni različnim uporabnikom, hkrati pa imajo enako poslanstvo in to je predstaviti poslovanje podjetja.

Naslovnici sledi *uvodni* del letnega poročila, ki vsebuje:

- povzetek s finančnimi in drugimi poudarki, ki so bili za podjetje pomembni, saj mora biti bralec seznanjen s sklepnimi mislimi letnega poročila še preden začne brati,
- uvodno predstavitev podjetja (sedež, telefon, naslov, število zaposlenih ...) in

- poročilo predsednika uprave in predsednika nadzornega sveta.

Za strokovno manj zahtevne bralce, mora biti uvodni del razumljiv v nasprotju z obveznim delom, ki je namenjen zahtevnejšim bralcem. Uvodni del mora bralca tudi prepričati in tako privabiti k nadaljnjem branju.

Finančne podatke prikažemo s pomočjo grafikonov, povzetek minulega poslovnega leta pa v obliki kratkih alinej. V kratki uvodni predstavitvi prikažemo najosnovnejše podatke, katerim lahko dodamo še zgodovino ter poslovni cilj podjetja.

Zaradi pomembnosti je poročilo predsednika uprave na samem začetku letnega poročila. Njegova vsebina mora biti kratka in jedrnata, vsebuje pa lahko karkoli, kar predsednik uprave želi.

Splošni ali mehki del letnega poročila opisuje vse sestavine, ki jih ne določajo predpisi in standardi. Podjetje ima pri sestavi tega dela proste roke, še vedno pa obstajajo neke splošne smernice ali tipične sestavine, ki jih mora upoštevati (prodaja in marketing, pregled finančnih podatkov, analiza upravljanja, poročilo o kapitalu, segmentne informacije, seznam podružnic, seznam direktorjev in vseh pisarn ter tržna vrednost delnice).

Obvezni del je jedro izčrpnega in suhoparnega poročila brez grafičnih ali likovnih poživitev. Imenuje se obvezni del, ker ga določajo obvezni okviri, kot so standardi, zakoni in različna pravila.

Njegove bistvene sestavine so:

- računovodski izkazi,
- poslovno poročilo in
- revizorsko poročilo.

Vsebino letnega poročila določata Zakon o gospodarskih družbah (ZGD) in slovenski računovodski standardi (SRS).

Letno poročilo, ki ga oblikujeta 57. in 58. člen ZGD, mora biti sestavljeno iz;

- bilance stanja,
- izkaza poslovnega izida,
- priloge s pojasnili, opredeljene v 65. členu ZGD.

Računovodski izkaz je rezultat računovodskega spremljanja in poslovanja podjetja, ki skozi ekonomske kategorije izkazuje finančni položaj podjetja in njegovo uspešnost.

3.7 Bilanca stanja

Bilanca stanja je računovodski izkaz, ki prikazuje višino in strukturo sredstev in obveznosti do virov sredstev podjetja na določen dan. Drugače povedano, bilanca stanja prikazuje premoženje, s katerim podjetje razpolaga (sredstva), in vire financiranja, s katerimi podjetje financira to premoženje (obveznosti do virov sredstev). Iz finančnega

pogleda so sredstva naložbe, obveznosti do virov sredstev pa viri financiranja teh naložb.

Strani bilance, na kateri so prikazana sredstva, pravimo aktivna stran, stran, na kateri so obveznosti do virov sredstev, pa pasivna stran. Bilanca stanja prikazuje na določen dan obračunskega obdobja premoženjsko sliko družbe in je sestavljena dvostransko. Ima dve med seboj uravnoteženi strani, v katerih je izkazano resnično stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev za določeno poslovno leto.

V bilanci stanja so sredstva razporejena po načelu likvidnosti. Prikazuje, koliko je posamezna oblika sredstev oddaljena od denarja kot najbolj likvidne oblike. Sredstva so lahko urejena po načelu naraščajoče ali padajoče likvidnosti. Kadar uporabimo načelo naraščajoče likvidnosti, bomo najprej prikazali najmanj likvidna sredstva, šele na koncu pa najbolj likvidna sredstva to je denar. Bolj kot se bomo spuščali po bilanci stanja, bolj bodo sredstva likvidna. Ravno obratno je načelo padajoče likvidnosti.

Obveznosti do virov sredstev pa razporejamo po načelu zapadlosti. Upoštevati moramo rok zapadlosti posamezne vrste obveznosti do virov sredstev. Tudi tukaj uporabimo načelo naraščajoče ali padajoče zapadlosti. Pri načelu naraščajoče zapadlosti bomo v bilanci najprej prikazali vire sredstev z najdaljšim rokom zapadlosti, na koncu pa tiste z najkrajšo zapadlostjo. Načelo padajoče zapadlosti pa je zopet obratno.

Glede na namen ločimo redno in izredno bilanco stanja. Redne bilance so sestavljene za vnaprej znane trenutke, ki so predpisani z zakonodajo in računovodskimi standardi. Izredne, pa so kot sama beseda pove, sestavljene ob posebnih priložnostih. Te so: združevalne bilance, sanacijske (sestavljene ob težavah poslovnega sistema) ter podobno.

3.7.1 Sredstva

Da bi podjetje lahko poravnalo svoje obveznosti, mora vedno razpolagati z denarjem. Hitreje kot je vrednost sredstev, predmetov dela in storitev prenesena na poslovne učinke in hitreje kot so poslovni učinki prodani in pri tem nastale terjatve do kupcev poravnane, tem hitreje pride poslovni sistem ne samo do svojih prvotnih denarnih sredstev, temveč tudi do dodatnih, ki izvirajo iz pozitivnega poslovnega izida (Hočevar in Igljčar 1998, 25). Vsa sredstva poslovnega sistema, ki so se na začetku pojavljala v denarni obliki se bodo vanjo spet vrnila. Sredstva so ekonomski dejavniki, s katerimi razpolaga podjetje, in katerih vrednost določimo v trenutku vrnitve. Ker podjetja imajo svobodo razpolaganja z sredstvi in sredstva zagotavljajo koristi jim pravimo tudi ekonomski dejavniki.

Razvrstitev sredstev je lahko različna. Najpomembnejša je tista pri kateri so sredstva razdeljena na *osnovna sredstva, obratna sredstva in finančne naložbe*.

Poznamo tudi stalna ali dolgoročna sredstva, ki vključujejo osnovna sredstva in dolgoročne finančne naložbe, ter gibljiva ali kratkoročna sredstva kamor prištevamo obratna sredstva in kratkoročne finančne naložbe.

Osnovna sredstva

Lahko so v obliki stvari ali pravic. Osnovna sredstva v obliki stvari spadajo med opredmetena osnovna sredstva, tista v obliki pravic pa med neopredmetena. Osnovna sredstva se prenašajo na poslovne učinke le s svojo vrednostjo ter je njihova doba vrnitve v denarno obliko daljša od enega leta, zato je koeficient obračanja manjši od 1.

Osnovna sredstva v obliki stvari so:

- zemljišča,
- zgradbe,
- oprema,
- dolgoletni nasadi,
- osnovna čreda,
- zaloge materiala.

Vse naštete stvari so sestavni del osnovnih sredstev, če jih poslovni sistem ne daje v poslovni najem.

Zemljišče je prostor, na katerem poslovni sistem deluje.

Med zgradbe spadajo objekti visoke, nizke ali vodne gradnje ter rudarska dela gradbenega značaja.

Za opremo veljajo stroji, naprave in napeljave, sredstva prevoza, inštrumenti in orodja, inventar in druga oprema.

Dolgoletni nasadi kot osnovno sredstvo imajo dobo trajanja daljšo od enega leta in obsegajo sadovnjake, vinograde, hmeljnike in druge dolgoletne nasade.

Osnovna čreda obsega vso plemensko in delovno živino razen tiste v pitanju.

Osnovna sredstva v obliki stvari lahko delimo tudi glede na:

- uporabo,
- pripravo,
- zunaj uporabe,
- v poslovnem najemu.

Sredstva v uporabi so usposobljena za uporabo. Tista v pripravi še niso usposobljena, zanje pa upravičeno pričakujemo, da bodo usposobljena. Osnovna sredstva zunaj uporabe so trajno neuporabna. Za najem osnovnih sredstev najemodajalec plačuje poslovnemu sistemu najemnino, prikazano kot prihodek od poslovanja. Velikokrat so to avtomobili, računalniki, pisarniški material ...

Osnovna sredstva v obliki pravic ali neopredmetena dolgoročna sredstva obsegajo:

- naložbe v koncesije, patente, licence in podobne pravice,
- organizacijske stroške,
- naložbe v dobro ime in
- terjatve v zvezi z gradnjo osnovnih sredstev.

Koncesija je pooblastilo, ki ga država da poslovnemu sistemu za opravljanje javnih služb ali izrabo kakega naravnega položaja.

Patent je pravica poslovnega sistema da na podlagi kakega izuma, sam izrablja zavarovani izum.

Licenca je odkup pravice za uporabo določenega patenta. Plačevanje uporabe licence uvrščamo med stroške storitve.

Dobro ime pomeni, da nabavna vrednost poslovnega sistema presega njegovo denarno izraženo vrednost čistega premoženja.

Med terjatve v zvezi z gradnjo osnovnih sredstev spadajo terjatve iz danih predujmov za investicije.

Obratna sredstva

Obratna sredstva poznamo v obliki *stvari, pravic in denarja*. Tudi zanje je značilno, da se spreminjajo v svojo pojavno obliko in prehajajo v poslovne učinke. Njihov koeficient obračanja je manjši od 1, kar pomeni, da se vrnejo v denarno obliko pred enim letom.

Med obratna sredstva v obliki *stvari* spadajo:

- material v širšem smislu,
- drobni inventar v širšem smislu (orodja, naprave, modeli, oprema ...),
- nedokončana proizvodnja ter
- dokončani proizvodi in trgovsko blago.

Med obratna sredstva v obliki *pravic* spadajo:

- prejeti kratkoročni vrednostni papirji,
- sprotne terjatve,
- kratkoročno odloženi stroški in
- predhodno nezaračunani prihodki.

Med obratna sredstva v obliki *denarja* pa spadajo:

- denar v blagajni, na žiro računu in deviznem računu,
- odprti akreditivi ter
- denar na izločenih računih za sprotne potrebe.

Finančne naložbe

Finančne naložbe spadajo med posebno vrsto terjatev. Niso povezane z nastajanjem prihodkov od poslovanja (tako kot osnovna in obratna sredstva), ampak z nastajanjem prihodkov od financiranja.

Med finančne naložbe spadajo (Milost 1997, 80):

- naložbe v kapital drugih poslovnih sistemov,

- dana posojila,
- depoziti in varščine,
- naložbe v odkupljene lastne delnice.

Razlikujemo kratkoročne in dolgoročne finančne naložbe. Kratkoročne so tiste, katerih rok vračila je krajši od enega leta, dolgoročne pa so tiste z nedoločenim časovnim vračilom, daljšim od enega leta. Naložbe v kapital drugih poslovnih sistemov so lahko: kupljene delnice, pridobljen delež in pridobljen celoten kapital nekega drugega poslovnega sistema. Poslovni sistem ima na podlagi teh naložb pravico do deleža v dobičku (dividende). Te naložbe so običajno dolgoročne in jih knjižimo kot prihodke iz financiranja.

Iz istih razlogov delimo tudi posojila na kratkoročna in dolgoročna. Osnova zanje so posojilne pogodbe ali pa kupljene obveznice.

Kadar poslovni sistem odkupi lastne delnice, je znesek odkupa izkazan v okviru popravka kapitala.

3.7.2 Obveznosti do virov sredstev

To so podatki o virih, s katerimi je podjetje financiralo svoje premoženje. Prikazujemo jih na pasivni strani bilance. Lastne vire premoženja predstavlja kapital, tuje vire pa dolgovi.

Obstaja več načinov razvrstitve obveznosti do virov sredstev. Najpomembnejša je razvrstitev, po kateri so obveznosti do virov sredstev sestavljene iz kapitala, pasivne časovne razmejitve in dolgov.

Kapital

Kapital je lastno financiranje poslovnega sistema, zato je z vidika poslovnega sistema obveznost do lastnikov.

Glede na finančno pojmovanje je kapital sestavljen iz denarnih in drugih sredstev, ki jih lastnik vloži v poslovni sistem. Poslovni sistem ustvari dobiček, kadar je denarno izražen znesek čistega premoženja ob koncu obračunskega obdobja večji od tistega na začetku. Čisto premoženje poslovnega sistema je zato opredeljeno kot razlika med vrednostjo sredstev in obveznosti do tujih virov sredstev. Čistemu premoženju pravimo kapital.

Pri stvarnem pojmovanju kapitala je kapital izražen s stvarno proizvodno zmogljivostjo poslovnega sistema, npr. z dnevnim obsegom proizvodnje. Čisti dobiček nastane le, ko je stvarna proizvodna zmogljivost ob koncu obračunskega obdobja, po odštetu izplačil lastnikom, večja od tiste na začetku. To pojmovanje se v slovenskih računovodskih standardih ne upošteva.

Celotni kapital poslovnega sistema zajema (Milost 1997, 83):

- osnovni kapital,

- vplačani presežek kapitala,
- rezerve,
- preneseni čisti dobiček ali izgubo iz prejšnjih let.

Osnovni kapital je opredeljen v statutu poslovnega sistema. Glede na delniško družbo imamo delniški kapital, ki je sestavljen iz navadnih in prednostnih delnic. V primeru navadnih delnic imamo pravico udeležbe in upravljanja v poslovnem sistemu. S prednostnimi delnicami imamo pravico do prednostnega izplačila deleža in v primeru likvidacije prednost do vračila delniškega kapitala. Tako kot so pravice pri dobičku tako tudi velja obveznost do poravnavanja izgube.

Pri delniški družbi se pojavlja *vplačani presežek kapitala*. To je pozitivna razlika med prodajno ceno delnic ob njihovi prvi prodaji in njihovo nominalno vrednostjo.

Rezerve so prihranjen del čistega dobička. Namenjene so poravnavi izgub ali za ohranjanje likvidnosti.

Preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let je del čistega dobička, ki je ostal nerazporejen.

Prenesena izguba minulih let je še neporavnana izguba, ki posredno zmanjšuje celotni kapital. Pri poravnavanju jo uporabljajo kot izredni odhodek.

Revalorizacijski popravek kapitala je povečanje nominalne vrednosti celotnega kapitala. Povečanje je potrebno zaradi spreminjanja kupne moči domače valute.

Vse sestavine celotnega kapitala zunaj osnovnega kapitala pripadajo lastnikom osnovnega kapitala v razmerju z višino njihovega deleža.

Pasivne časovne razmejitve

Pojavljajo se kot:

- vnaprej vračunani stroški,
- kratkoročno odloženi ali neobračunani prihodki.

Vnaprej vračunani stroški so stroški enakomernega obremenjevanja poslovnega sistema. Niso se še pojavili, ampak so pričakovani, zato so že razporejeni po poslovnih učinkih. Lahko se zgodi, da poslovni sistem v obračunskem obdobju vračuna višje stroške (npr. popravil), kot jih je dejansko bilo. Ti so v naslednjem obračunskem obdobju namenjeni za pokrivanje dela dejansko nastalih stroškov.

Kratkoročno odloženi prihodki nastanejo, ko poslovni sistem že zaračuna ali celo prejme plačilo za storitev, ki še ni bila opravljena. Poslovni sistem mora zaračunane oziroma prejete zneske upoštevati kot prihodke šele po opravljeni storitvi. Le tedaj prihodki in stroški, ki so nastali pri opravljanju storitev, oblikujejo poslovni izid.

Dolgovi

Dolgovi so obveznosti do upnikov. Poznamo kratkoročne in dolgoročne dolgove poslovnega sistema, ki se lahko pojavljajo iz naslova poslovanja ali financiranja.

Kratkoročni dolgovi poslovanja so:

- prejeti predujmi,
- kratkoročne obveznosti do dobaviteljev,
- druge kratkoročne obveznosti poslovanja,
- druge kratkoročne obveznosti financiranja,
- kratkoročne obveznosti razdelitve poslovnega izida ter
- druge obveznosti.

Predujem prejmemo, kadar kupec plača bodoče še ne nastale dobave poslovnih učinkov. Dokler poslovni sistem ne izpolni svoje pogodbene obveznost ima prejeti predujem značaj obveznosti.

Po dobavi sledi plačilo. To pomeni, da poslovni sistem ima obveznost do dobavitelja toliko kolikor je razvidno iz računa. Ko poslovni sistem poravnava dolg, nastala obveznost preneha. Obveznost preneha tudi v primeru vračila prejetega blaga, če le ta ni ustrezal zahtevanim pogojem.

Med druge kratkoročne obveznosti poslovanja spadajo obveznosti za opravljeno delo in obveznosti za dajatve, ki niso odvisne od poslovnega izida. Taka je npr. obveznost za plačilo prometnega davka.

Kratkoročne obveznosti financiranja so npr. obveznosti za plačilo obresti.

Kratkoročne obveznosti v zvezi z razdelitvijo poslovnega izida pa so obveznosti za dividende ali druge deleže dobička.

Med dolgoročne dolgove poslovanja spadajo dolgoročni krediti dobaviteljem v zvezi s kupljenimi poslovnimi učinki. Kreditiranje omogoča dolžniku prejem vrednosti ob odložitvi vračila ali nasprotne dajatve.

Posojiljemalec lahko na podlagi posojilne pogodbe s posojilodajalcem najame posojilo. Glede na rok so posojila lahko kratkoročna ali dolgoročna, glede na namen pa finančna ali komercialna.

Razlogi najema posojila so lahko različni (plačilna sposobnost, sanacija ...).

Pomembna oblika pridobivanja posojil je tudi izdajanje vrednostnih papirjev, npr. obveznic.

3.8 Izkaz poslovnega izida

Izkaz poslovnega izida je razlika med prihodki in odhodki za neko določeno obračunsko obdobje, običajno za poslovno leto.

Izkaz poslovnega izida prikazuje, koliko prihodkov je podjetje ustvarilo v enem letu, koliko je bilo odhodkov in kakšen poslovni izid ustreza takšnemu poslovanju.

Tabela 3.1 Shema izkaza poslovnega izida

A	čisti prihodki od prodaje
B	Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje
C	+ vrednost ustvarjenih lastnih proizvodov ali storitev
D	+ drugi prihodki od poslovanja
E	= kosmati dobiček
F	- stroški blaga, materiala in storitev
1	str. blaga materiala in storitev
2	stroški materiala
3	stroški storitev
G	- stroški dela
1	stroški plač
2	stroški socialnega in pokojninskega zavarovanja
H	- amortizacija neopredmet. dolgoroč. sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev
I	- odpis obratnih sredstev
J	- drugi odhodki poslovanja
K	= dobiček iz poslovanja ali izguba iz poslovanja
L	+ prihodki na podlagi deležev iz dobička podjetji v skupini
M	+ prihodki na podlagi deležev iz dobička drugih povezanih podjetji
N	+ prihodki na podlagi deležev iz dobička drugih
O	+ prihodki iz obresti in drugi prihodki od financiranja
P	- odpis dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb
Q	- stroški obresti in drugi odhodki financiranja
R	= dobiček iz rednega delovanja ali izguba iz rednega delovanja
S	+ izredni prihodki
T	- izredni odhodki
U	= celotni dobiček ali izguba
V	- davki iz dobička
W	- drugi davki
X	= čisti dobiček poslovnega leta ali čista izguba poslovnega leta

Vir: Mayr 2000, 89

3.8.1 Stroški

Glede na to, da so potroški količine porabljenih ali obrabljenih prvin poslovnega procesa, so stroški cenovni izraz potroškov. To pomeni, da je treba potroške pomnožiti z določenimi cenami ali vrednostnimi postavkami, s katerimi so prek skupnega imenovalca spremenjeni v stroške. Stroški niso nič drugega kot cenovno izraženi potroški delovnih sredstev, predmetov dela, delovne sile in storitev pri proučevanem poslovanju.

O stroških lahko govorimo, ko:

- gre za katero od prvin poslovnega procesa (vračilo posojila npr. ni strošek, saj pri tem ne gre za nobeno od prvin poslovnega procesa),
- se posamezna prvina v poslovnem procesu tudi troši (zemljišče kot prvina se ne troši, v zvezi z njim ne moremo govoriti o strošku),
- je posamezno prvino mogoče vrednostno izraziti oziroma je za njeno priskrbo potreben denar (prvina poslovnega sistema je lahko tudi zrak, ki pa nima cene, zato njegovo trošenje ni povezano z stroški),
- so cenovno izraženi potroški smiselno povezani z nastajanjem poslovnih učinkov (zneski namenjeni v dobrodelne namene nimajo značaja stroškov, ampak so odhodki),
- cenovno izraženi potroški ne prekoračujejo utemeljenega zneska (če pride do nenačrtovanega poškodovanja zalog, na primer do požara, odpisa zaloge ne moremo šteti kot stroške, temveč kot odhodke),
- gre za tiste cenovno izražene potroške prvin poslovnega procesa, ki v primeru premajhne prodajne vrednosti poslovnih učinkov povzročajo izgubo.

Če so stroški cenovno izraženi potroški poslovnega procesa, so izdatki zmanjšanje denarja.

Med stroški in izdatki obstajajo naslednja razmerja:

- stroški ne temeljijo na izdatkih (stroški se pojavijo v primeru, ko podjetje prejme osnovno sredstvo kot dotacijo, izdatkov nima, obračunati pa mora stroške amortizacije),
- stroški so gospodarsko povezani z izdatki (stroški se pojavijo pred, istočasno ali pa kasneje kot izdatki),
- izdatki ne vodijo k stroškom (poslovni sistem kupi zemljišče, s tem ima izdatke, stroški pa se ne pojavijo, ker se zemljišče ne amortizira).

Vrste stroškov:

- naravne vrste stroškov,
- izvorne vrste stroškov,
- stroški glede na obseg dejavnosti.

Naravne vrste stroškov

Iz splošne opredelitve stroškov so razvidne naslednje naravne vrste stroškov:

- stroški delovnih sredstev,
- stroški predmetov dela,
- stroški storitve,
- stroški dela.

Izvirne vrste stroškov

- stroški materiala (cenovno izraženi potroški neposrednega in tistega dela materiala, ki sestavlja splošne proizvodjalne stroške ter stroške nabave, uprave in prodaje),
- stroški storitev v ožjem smislu (npr. prevozni stroški, ki jih opravi drugi poslovni sistem),
- stroški amortizacije (obračunavajo se od osnovnih sredstev, ki so usposobljena za uporabo, ne glede na to ali se uporabljajo ali ne),
- stroški odpisov zalog in terjatev (npr. zmanjševanje knjigovodske vrednosti težko izterljivih terjatev),
- stroški davkov (to so tisti davki, ki niso odvisni od poslovnega izida in ki ne spadajo med stroške dela),
- stroški dela (plače, ki ne pripadajo zaposlenim, izražene v kosmatem znesku ne glede na poslovni izid ter tisti del dajatev za socialno in pokojninsko zavarovanje, ki ga poslovni sistem dodatno obračunava glede na te plače),
- stroški obresti (pojavljajo se v zvezi z dobljenimi posojili in krediti in niso odvisni od poslovnega izida).

Stroški glede na obseg dejavnosti

Pri spreminjanju obsega dejavnosti je zelo zanimivo opazovati kako se posamezne vrste stroškov obnašajo. Gre za nek način vnašanja dinamičnih vidikov v teorijo stroškov.

V primeru povečanja obsega dejavnosti poslovnega sistema je jasno, da se tudi celotni stroški povečajo. Ker pa se stroški ne povečujejo enakomerno glede na povečanje dejavnosti, obstaja nek osnovni kriterij za opredelitev stroškov. Spreminjanje obsega dejavnosti namreč na nekatere stroške sploh ne vpliva. Tem stroškom pravimo fiksni stroški. Spremenljivi stroški pa so ravno obratno, so tisti stroški, ki so predvsem odvisni od obsega dejavnosti.

Stalne in spremenljive stroške lahko še podrobneje razčlenimo.

Stalni stroški:

- neomejeno stalni (so povsem neodvisni od obsega dejavnosti, s količinsko enoto poslovnega učinka pa so v obratnem sorazmerju),
- omejeno stalni (če se obseg dejavnosti poveča preko meje zmogljivosti podjetja se ti stroški drastično povečajo).

Spremenljivi stroški:

- sorazmerni (gibljejo se sorazmerno z obsegom dejavnosti; npr. stroški izdelovalnega materiala),

- napredujoči (v skupnem znesku naraščajo hitreje od obsega dejavnosti; npr. bolje plačano nadurno delo),
- nazadujoči (v skupnem znesku naraščajo počasneje od obsega dejavnosti; npr. stroški razvoja).

3.8.2 *Odhodki*

Odhodki so nasprotje prihodkom in skupno z njimi oblikujejo poslovni izid v določenem obračunskem obdobju (Milost 1997, 51). Nanašajo se na prodane količine, s katerimi so pridobljeni prihodki, vključujejo pa tudi nekatere druge postavke zunaj stroškov in nabavnih vrednosti, ki prav tako zmanjšujejo poslovni izid. Lahko bi jih obravnavali kot žrtvovane vrednosti za doseganje prihodkov kot pridobljenih vrednosti.

Poslovni sistem lahko posluje le, če razpolaga z ustreznimi prvinami poslovnega sistema, kot so delovna sredstva, predmeti dela, storitve in delo. Te prvine se pri poslovanju trošijo. Če te potroške prvin pomnožimo z njihovimi cenami dobimo, stroške. Ko pa poslovne učinke prodamo, se stroški spremenijo v odhodke.

Med odhodki in stroški obstajajo naslednja razmerja:

- odhodki ki niso gospodarsko povezani s stroški (v primeru plačila kazni, se pojavijo le odhodki brez stroškov),
- odhodki ki so gospodarsko povezani s stroški (to so vsi odhodki, ki se pojavijo istočasno ali kasneje kot stroški),
- stroške, ki ne vodijo k odhodkom.

Poznamo tudi razmerja med odhodki in izdatki. Vemo, da izdatki pomenijo le zmanjšanje denarja in da ne vplivajo na poslovni izid.

Med odhodki in izdatki obstajajo naslednja razmerja:

- odhodki niso gospodarsko povezani z izdatki (če poslovni sistem odpiše terjatev, se odhodki pojavijo vendar do zmanjšanja stanja denarja ne pride, torej izdatka ni),
- odhodki so gospodarsko povezani z izdatki (to so vsi odhodki, ki se pojavijo pred izdatki, kasneje, ali pa istočasno kot izdatki),
- izdatki ne vodijo k odhodkom (npr. nakup zemljišča, kajti zemljišče se ne amortizira).

Odhodke delimo tudi na redne in izredne. Oboji vplivajo na poslovni izid poslovnega sistema. Redni odhodki so posledica rednih, vsakdanjih pojavov pri poslovanju, izredni pa so posledica neobičajnih, redkejših pojavov.

Redni odhodki se delijo še na poslovne in finančne odhodke. Prvi so neposredno povezani s poslovnimi učinki, drugi pa s financiranjem poslovanja ter z odpisom finančnih naložb.

Poslovni odhodki

Poslovni odhodki so stroški (brez obresti), ki se nanašajo na prodane poslovne učinke, ter nabavna vrednost prodanega trgovskega blaga, materiala in podobnega v obračunskem obdobju (Milost 1997, 53).

Zaradi popolnosti je treba dodati še to, da utegnejo biti predmet prodaje tudi material in odpadki in ne samo proizvodi, trgovsko blago in storitve. Njihova nabavna vrednost se potemtakem prav tako pojavlja med odhodke za poslovanje, kadar so prodani.

Finančni odhodki

Finančni odhodki so odhodki, ki niso neposredno povezani z opravljanjem osnovne dejavnosti v poslovnem sistemu, pač pa zlasti z njenim dolžniškim financiranjem in dopisom finančnih naložb (Milost 1997, 57).

Med finančne odhodke spadajo:

- stroški obresti (mislimo le na t. i. realne obresti brez inflacijskih razmer),
- dani blagajniški popusti (to je cena, ki jo plača poslovni sistem kupcu za njegovo takojšnje plačilo),
- stroški odpisov finančnih naložb (naložbe v kapital drugih poslovnih sistemov in dana posojila),
- negativne tečajne razlike v razmerah, ko ni inflacije (če se vrednost dolarja glede na valuto države, v kateri je bila prvotno izkazana obveznost, zmanjšuje in če v času od nastanka obveznosti ni bilo inflacije, je to negativno tečajno razliko potrebno obravnavati kot odhodek financiranja),
- druge postavke.

Izredni odhodki

Izredni odhodki so izgubljene vrednosti, ki niso povezane z nastajanjem proizvodov in storitev kot poslovnih učinkov. Nastajajo z izrednim zmanjšanjem sredstev ali z izrednim povečanjem obveznosti do virov sredstev. Izredni odhodki se ne morejo pojavljati iz razlogov, povezanih z osebno odgovornostjo.

Med izredne odhodke spadajo (Milost 1997, 57–58):

- neobičajne postavke, ki zmanjšujejo celotni poslovni izid in ne izvirajo iz rednega poslovanja; ,
- postavke, ki zmanjšujejo celoten poslovni izid in izvirajo iz preteklih obračunskih obdobj; ,
- znesek izgube iz prejšnjih let, ki ga namerava poslovni sistem poravnati v obračunskem obdobju;
- oblikovanje rezervacij za poravnavanje možne izgube.

3.8.3 Prihodki

Prihodki so nasprotje odhodkom in z njimi sestavljajo ter oblikujejo poslovni izid v določenem obračunskem obdobju. Odhodki so žrtvovane vrednosti, prihodki pa pridobljene vrednosti.

Prihodke moramo ločevati od prejemkov, saj prejemki vplivajo le na stanje denarja in ne na poslovni izid. Razmerja med prihodki in prejemki so naslednja:

- prihodki, ki ne temeljijo na prejemkih – npr. dobaviteljev dobropis zmanjša obveznosti poslovnega sistema, kar pomeni nastanek prihodkov, vendar brez prejemka denarja,
- prihodki so gospodarsko povezani s prejemki – prihodki se lahko pojavijo pred prejemki, istočasno kot prejemki ali pa za njimi,
- prejemki ne vodijo k prihodkom – npr. prejeta posojila ali prejemki v zvezi z varščinami, ki so kasneje vrnjeni.

Prihodke delimo na redne ali izredne. Oboji vplivajo na poslovni izid podjetja. Redne prihodke delimo še na prihodke od poslovanja in prihodke od financiranja. Prvi izhajajo iz prodaje poslovnih učinkov, drugi pa iz finančnih naložb.

Poslovni prihodki

Poslovni prihodki so vrednosti prodanih proizvodov, storitev, trgovskega blaga, materiala in prejetih nadomestil v zvezi s prodajo, ki vplivajo na poslovni izid.

Najbolj uporaben način ugotavljanja poslovnih prihodkov temelji na tako imenovani zaračunani prodaji. Bistvo omenjene opredelitve prihodkov je v tem, da se prihodki uresničijo tedaj, ko poslovni sistem svoje proizvode odpošlje kupcu in zanje izstavi račun. Zaračunana prodaja se imenuje zato, ker nakazuje povezavo z računom za prodane predmete ali storitve. Pogostokrat je račun izdan kasneje kot je blago dostavljeno. To pa nima nobenega pomena, saj je veljaven le trenutek, ko blago pravno preide v kupčeve roke.

Poslovne prihodke izkazujemo kot čiste prihodke, torej kot prihodke, zmanjšane za količinske ali kakovostne popuste, katerim se ne zaračuna niti prometni davek.

Finančni prihodki

Finančni prihodki so prihodki v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami. Velik del finančnih prihodkov predstavljajo prejete obresti in dividende (prihodki od prejetih udeležb v poslovnem izidu). Da bi se omenjeni prihodki priznali, ne sme obstajati nikakršen dvom glede njihove velikosti, zapadlosti in plačljivosti. Med finančne prihodke spada tudi pozitivni znesek tečajnih razlik.

Med finančne prihodke štejemo le prejete obresti ali dividende in ne prejema vračila finančne naložbe.

Izredni prihodki

Med izredne prihodke, ki vplivajo na poslovni izid, spadajo:

- prihodki zaradi kasnejšega in neobičajnega povečanja sredstev,
- prihodki zaradi kasnejšega in neobičajnega zmanjšanja obveznosti do virov sredstev.

Ko opredeljujemo izredne prihodke moramo biti pozorni na dvoje: da se nanašajo na nekaj, kar povečuje poslovni izid posameznega leta zaradi popravkov nečesa, kar se je pojavilo že v prejšnjem letu ali kar je v danem letu neobičajno.

Med izredne prihodke spadajo tudi presežki prodajnih vrednosti prodanih osnovnih sredstev nad njihovimi neodpisanimi vrednostmi (Milost 1997, 63). Med izredne prihodke štejemo tudi tiste, ki so dobljeni za poravnavo izgube prejšnjih let, razen v primeru uporabe lastnih virov sredstev.

3.8.4 Poslovni izid

Poslovni izid je razlika med vsemi prihodki in odhodki v obračunskem obdobju, torej je razlika med pridobljenimi in žrtvovanimi vrednostmi.

Temeljne vrste poslovnega izida so pomembne za zunanje in notranje uporabnike računovodskih informacij.

Razčlenimo jih na:

- dobiček – je pozitiven poslovni izid in se pojavi takrat, ko je razlika med vsemi prihodki in vsemi odhodki, ki se pojavijo v obračunskem obdobju, pozitivna;
- čisti dobiček – je dobiček zmanjšan za davke iz dobička, pripada zgolj podjetju in se razporeja na podlagi dela in na podlagi kapitala;
- izguba – je razlika med večjimi odhodki in prihodki; izguba je negativni poslovni izid in je nasprotje dobičku; poravnati jo je treba v okviru izrednih odhodkov najkasneje v petih letih; če jo je nemogoče poravnati, se zmanjšujejo do tedaj izkazane rezerve in druge sestavine kapitala.

Druge vrste poslovnega izida so pomembne zlasti za notranje uporabnike, zato jih podjetja podrobneje opredelijo sama.

Členimo jih na:

- prispevek za kritje – je razlika med prihodki od prodaje in spremenljivimi stroški prodanih proizvodov in storitev; je razširjen poslovni izid iz prodaje, ki pokriva tako stalne stroške kot tudi dobiček;

- kosmati dobiček – je razlika med prihodki od prodaje in proizvodjalnimi stroški prodanih količin; je razširjen poslovni izid, ki pokriva tako stroške uprave in prodaje kot tudi dobiček;
- razliko v ceni – je razlika med prihodki od prodaje in naravno vrednostjo trgovskega blaga; je razširjen poslovni izid, ki pokriva tako stroške trgovanja kot tudi dobiček.

Računovodsko poročilo mora poleg omenjenih računovodskih izkazov vsebovati tudi priloge k izkazom, ki vsebujejo različne informacije, navedene v Slovenskih računovodskih standardih in Zakonu o gospodarskih družbah.

3.9 Koristi od letnega poročila

Če je letno poročilo ustrezno, lahko podjetje od njega pričakuje veliko koristi, ki jih delimo na zunanje in notranje.

Ena od zunanjih koristi letnega poročila je, da podjetje seznanj interesne skupine o pomembnih spremembah, kot je lahko združitev dveh podjetji. S pomočjo letnega poročila se seznanj uporabnike o vplivu združitve na poslovanje podjetja, predstavi se strategijo in novosti novega podjetja. Z jasno predstavitvijo bodočih načrtov lahko podjetje pritegne tudi nove investitorje in si zagotovi zvestobo obstoječih.

Notranje koristi letnega poročila so na primer v tem, da vodstvo, ki mora uporabnike pravilno obveščati, pregledovati cilje in strategije podjetja, njegove prednosti in ključne dogodke. Vodstvo se na ta način osredotoči na cilje podjetja in jih tudi lažje uresničuje. Bolje kot podjetje pripravi letno poročilo, hitreje najde poti za znižanje stroškov njegove izdelave.

4 PREDSTAVITEV PODJETJA

Ideja o gradnji tovarne, ki bi proizvajala igrače za potrebe jugoslovanskega trga, se je rodila daljnega leta 1951 in bila realizirana leto kasneje. Nastalo je podjetje za proizvodnjo in prodajo kovinskih in plastičnih izdelkov. Tovarna je ime dobila po prvi igrači, ki jo je izdelovala, po sestavljanji, katero je v celoti sama proizvedla. Junija 1953 je proizvodnja stekla in že isti mesec se je podjetje pojavilo na trgu. Tedanji prostori so postali kmalu pretesni, zato se je podjetje znova selilo. Na sedanjo lokacijo se je tovarna preselila leta 1959, ko je bil zgrajen prvi objekt v velikosti 5000 m².

Na začetku so bile igrače kovinske, kasneje pa plastične z različnimi električnimi deli. Kasneje je podjetje začelo sodelovati s Katedro za otroško in mladinsko psihologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani in skupaj sta vodili projekt dobre igrače. Na podlagi tega projekta je podjetje izdelovalo igrače z višjimi psiho-pedagoškimi vrednostmi.

Že od samih začetkov je trend razvoja igrač na svetovnem tržišču tovarna spremljala in sooblikovala predvsem na sejmu igrač v Nürnbergu. To je največji sejem igrač v Evropi in med največjimi na svetu.

Danes je podjetje popolnoma v zasebni lasti, vrsta organizacije pa je družba z omejeno odgovornostjo.

4.1 Dejavnost podjetja

Dejavnost:

- program visoko kakovostnih železnic za zbiratelje (dodatni tiri in številni dodatki za zbiratelje),
- garniture železnic (parne in diesel garniture, garniture z maketo, garniture z didaktično vsebino),
- pisalni stroji (mehanski, elektronski, Barbie),
- elektronske didaktične igrače (otroški računalniki, zabavne elektronske poučne igrače),
- didaktični kompleti (s področji elektronike, elektrike, fizike, magnetizma),
- pliš izdelki (izdelki iz pliša v različnih velikostih in materialih).

Podjetje je pretežno izvozno usmerjeno, saj izvozi kar 98 % svoje proizvodnje. Z lastno blagovno znamko se predstavlja v vseh državah Evrope. Ključnega pomena je sledenje novim tehnologijam, saj je le na ta način možen uspešen boj za obstanek pri tako veliki svetovni konkurenci, kot je v igračarstvu.

Izdelke odlikuje visoka uporabna vrednost, spodbujanje ustvarjalnosti otrok in varna uporaba. Proizvode nenehno razvijajo in dopolnjujejo, dodajajo jim nove in inovativne funkcije ter izboljšujejo njihov postopek izdelave. Cilj in poslanstvo je skrb za izdelavo kvalitetnih in na didaktični osnovi izdelanih igrač z namenom razvijati razmišljanje ter intelektualni potencial otrok.

Vizija

Vse dejavnosti organizacije so usmerjene v izpolnjevanje ciljev organizacije, zahtev, potreb in pričakovanj odjemalcev ter zaposlenih. Del premoženja so tudi odjemalci, zato si v podjetju prizadevajo za stalno izboljševanje kakovosti svojih proizvodov. Z odjemalci izpostavljajo dolgoročna zavezištva in načrtujejo dolgoročne usmeritve.

Podjetje ponuja kakovostne proizvode po konkurenčnih cenah in ob dogovorjenih rokih. Izdelani so tako, da ustrezajo potrebam odjemalcev.

Z lastnim razvojnim sektorjem se izvajajo stalne izboljšave proizvodov in procesov ter pri tem uporabljajo najnovejše prijeme in učinkovita orodja.

Veliko se vlaga tudi v inovativnost vsakega posameznika v organizaciji. Ključna usmeritev vseh zaposlenih je osvajanje novih znanj, zato se z intenzivnim usposabljanjem in vključevanjem zunanjih strokovnjakov zagotavlja visoka pripravljenost za najzahtevnejše projekte.

Načrtovanje proizvodov:

- visoka zanesljivost,
- smotrna uporaba,
- ustreznost zahtevam standardov,
- prilagodljivost uporabniku.

Globalni cilji podjetja so:

- spodbujanje in vlaganje v lastni razvoj proizvodov,
- vlaganje v sodobne tehnologije in sodobna znanja,
- pravočasno posodabljanje informacijske tehnologije,
- skrajševanje časa dostave,
- zmanjševanje neskladnosti.

4.2 Zaposleni

Uspešno prihodnost vsakega podjetja nedvomno predstavljajo ljudje. To dejstvo se v zadnjih letih vedno bolj odraža tudi znotraj podjetja, ki nenehno stremi k nadgradnji povprečne izobrazbene strukture. Tudi dolgoletne izkušnje nižje izobraženih sodelavcev vsakodnevno prispevajo in bogatijo delovno okolje. Posebna skrb se posveča tudi invalidnim osebam, katere se uspešno vključuje v poslovni proces. V obdobju obsežnejšega proizvodnega ciklusa se vsako poletje pridruži množica dijakov in študentov, ki uspešno opravljajo lažja proizvodna dela. Nenehno in skrbno načrtovanje zaposlovanja novih sodelavcev ter njihovo uvajanje v delo daje podjetju vitalnost in moč za doseg zastavljenih ciljev, zato so vse nove zamisli in nove možnosti sodelovanja nadvse dobrodošle in zaželene.

V tabeli 4.1 prikazujem strukturo zaposlenih v podjetju glede na izobrazbo.

Tabela 4.1 Zaposleni po izobrazbeni strukturi

Leto	Skupaj	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
2003	372	210	9	3	67	42	23	17	1
2004	296	159	6	1	56	38	20	15	1
2005	277	153	6	1	51	34	20	12	0

V tabeli 4.2 prikazujem strukturo zaposlenih glede na spol.

Tabela 4.2 Zaposleni po spolu

Leto	Skupaj	Moški	Ženske
2003	372	111	261
2004	296	99	197
2005	277	91	186

5 RAZČLENITEV RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

V letih 2004 in 2005 je podjetje pripravilo računovodske izkaze v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi (SRS).

V nadaljevanju bom predstavil letne računovodske izkaze, bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega izida za leti 2004 in 2005 ter jih med seboj primerjal.

5.1 Bilanci stanja proučevanega podjetja za leti 2004 in 2005 prikazuje tabela 5.1

Tabela 5.1 Bilanci stanja na dan 31.12.2004 in 31.12.2005

Zap.št.	Besedilo	31/12/2004	31/12/2005	Indeks 2005/04
	SREDSTVA	2.083.473.812	2.212.614.367	106
A=1+2+3	STALNA SREDSTVA	569.710.594	586.157.324	103
1	Neopredmetena dolgoročna sredstva	2.929.565	1.381.564	47
2	Opredmetena osnovna sredstva	562.361.011	581.903.471	103
3	Dolgoročne finančne naložbe	4.420.017	2.872.290	65
B=1 do 4	GIBLJIVA SREDSTVA	1.508.812.276	1.622.169.493	108
1	Zaloge	428.836.595	454.299.216	106
1.1.	Zaloge surovin in materiala	60.263.694	121.334.044	201
1.2.	Zaloga nedokončane proizvodnje	71.066.327	75.995.711	107
1.3.	Zaloge proizvodov	297.475.353	218.037.186	73
1.4.	Zaloge blaga	31.222	38.932.275	
2	Kratkoročne poslovne terjatve	568.139.070	694.882.138	122
3	Kratkoročne finančne naložbe	265.128.263	378.108.777	143
4	Denarna sredstva	246.708.348	94.879.362	38
C	AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	4.950.942	4.287.551	87
	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	2.083.473.812	2.212.614.368	106
A=1 do 6	KAPITAL	1.674.379.847	1.755.882.117	105
1	Osnovni kapital	1.101.479.675	101.479.675	100
2	Rezerve	110.147.968	110.147.968	100
3	Preneseni dobiček ali izguba prejšnjih let	159.522.303	193.207.971	121
4	Ostanek čistega dobička poslovnega leta	0	83.929.579	
5	Prevrednoteni popravki kapitala	267.116.925	267.116.925	100
6	Nerazdeljeni dobiček ali izguba pos. leta	36.112.977	0	
B=1	FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	282.645.819	328.206.270	116
1	Kratkoročne poslovne obveznosti	282.645.819	328.206.270	116
C	PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	126.448.146	128.525.981	102

Vir: Podjetje X 2006

Bilanca stanja

Iz analize bilance stanja podjetja je razvidno, da se je bilančna vsota v letu 2005 povečala za 6 %, in sicer zaradi povečanja stalnih sredstev za 3 % in zaradi povečanja gibljivih sredstev za 8 %. Stalna sredstva so se povečala zaradi povečanja postavke opredmetena osnovna sredstva. Pri gibljivih sredstvih je najvplivnejša postavka zaloge surovin in materiala, ki se je povečala za 101 %. K skupnemu povišanju pripomorejo tudi povišanje kratkoročne poslovne terjatve za 22 % ter povišanje kratkoročnih finančnih naložb za 43%..

Tako kot sredstva so se tudi obveznosti do virov sredstev sorazmerno povišale za 6 %. Najvplivnejši postavki za to povišanje sta povečanje prenesenega dobička iz prejšnjih let za 21 % ter povečanje kratkoročnih poslovnih obveznosti za 16 %. Razvidno je tudi, da se nobena postavka od obveznosti do virov sredstev ni zmanjšala.

5.2 Izkaza poslovnega izida proučevanega podjetja za leti 2004 in 2005 prikazuje tabela 5.2

Tabela 5.2 Izkaza poslovnega izida na dan 31.12.2004 in 31.12.2005

Zap. št.	Besedilo	Jan.– Dec. 2004	Jan.– Dec. 2005	Ind 05/04
1	Skupaj prodaja	1.650.587.453	1.627.015.201	99
	Od tega na tujem trgu	1.493.225.033	1.526.552.617	102
1.1.	Prodaja proizvodov	1.597.546.629	1.490.752.346	93
1.2.	Prodaja storitev	6.502.005	10.380.976	160
1.3.	Prihodki od najemnin	36.400.125	39.450.165	108
1.4.	Prodaja blaga in materiala	4.497.194	86.347.506	1.920
1.5.	Prevrednot. posl. Prihodkov	5.641.500	84.209	1
2	Prih. od izdelave orodij	51.604.887	44.323.683	86
3	Spremem. vr. zalog proizv. in nedo. proizv.	58.732.648	-74.508.783	
A=1+2+3	KOSMATI DONOS OD POSLOVANJA	1.760.924.986	1.596.830.101	91
B=1+2+3+4	STROŠKI MATERIALA IN STORITEV	1.033.618.443	992.346.154	96
1	Stroški materiala in blaga	580.411.535	520.125.414	90
1.1.	Material za proizvodnjo	526.573.689	428.002.396	81
1.2.	Porabljen energija	38.928.806	35.540.787	91
1.3.	Nab. vredn. materiala in blaga	16.512.403	55.874.879	437
1.4.	Drugi stroški materiala	-1.603.362	689.353	
2	Skupaj stroški storitev	418.736.658	452.502.569	108
2.1.	Kooperacija	38.503.419	125.302.507	325
2.2.	Delo študentov in dijakov	31.779.828	1.139.124	4
2.3.	Špediterske storitve	19.253.311	2.710.543	14
2.4.	Prevozne in bančne storitve	39.294.591	62.509.274	220
2.5.	Zavarovalne premije	4.934.902	6.581.007	133
2.6.	Reklama, propaganda, sejmi, ...	95.395.393	64.203.036	67
2.7.	Provizije agentom	71.720.924	69.682.130	97
2.8.	Uporaba blagovne znamke	47.624.183	54.522.073	114
2.9.	Druge storitve	70.230.110	65.852.877	189
3	Stroški vzdrževanja	34.470.251	19.718.172	57
C	Skupaj stroški dela	554.270.633	426.966.176	77
1	Plače zaposlencev	368.908.517	309.700.668	84
2	Drugi prejemki zaposlencev	56.598.499	28.490.295	50
3	Dajatve na plače	76.162.301	59.286.763	78
4	Drugi stroški dela	52.601.316	29.488.451	56
D.	Amortizacija	100.948.438	94.102.202	93
E.	Prevrednotenje poslovnih odhodkov	35.891.547	1.978.897	6
F.	Drugi stroški	6.795.044	4.479.889	66
G=B+C+D+E	Skupaj odhodki iz poslovanja	1.731.524.104	1.519.873.318	88
H=A-G	Poslovni izid iz poslovanja	29.400.882	76.956.783	262
1.	Skupaj prihodki od financiranja	21.995.138	40.287.130	183
1.1.	Pozitivne tečajne razlike	12.548.454	29.605.230	236
1.2.	Ostali prihodki od financiranja	9.446.684	10.681.900	113
2	Skupaj odhodki od financiranja	18.801.193	21.718.051	116
2.1.	Plačane obresti	307.505	64.181	21
2.2.	Negativne tečajne razlike	18.434.265	20.658.689	112
2.3.	Ostali odhodki od financiranja	59.423	995.182	
I=1.-2.	Dobiček/izguba od financiranja	3.193.946	18.569.079	581
J=H+I	Poslovni izid iz rednega delovanja	32.594.828	95.525.862	293
K	Izredni prihodki	14.971.512	2.640.325	18
L	Izredni odhodki	11.453.363	1.401.646	12
M=K-L	Poslovni izid zunaj rednega delovanja	3.518.150	1.238.679	35
	Davek iz dobička	0	12.834.961	
N=J+M	Čisti poslovni izid obračunskega obdobja	36.112.977	83.929.579	232

Vir: Podjetje X 2006

Analiza izkaza poslovnega izida podjetja nam kaže, da se je v letu 2005 poslovanje zelo izboljšalo, saj se je čisti dobiček povečal za 132 %.

5.3 Izkaza finančnega izida proučevanega podjetja za leti 2004 in 2005 prikazuje tabela 5.3

Tabela 5.3 Izkaza finančnega izida na dan 31.12.2004 in 31.12.2005

	2005	2004
A. FINANČNI TOKOVI PRI POSLOVANJU		
+ a) Pritoki pri poslovanju	3.060.161	3.454.142
Poslovni prihodki	3.313.072	3.314.989
Izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje	5.280	29.943
Začetne manj končne poslovne terjatve	(259.519)	112.263
Začetne manj končne aktivne kratkoročne časovne razmejitve	1.327	(3.053)
- b) Odtoki pri poslovanju	(3.023.551)	(3.101.299)
Poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij	(3.037.919)	(3.108.762)
Izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje	(2.803)	(22.907)
Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	(25.670)	(32.670)
Končne manj začetne zaloge	(48.628)	(79.790)
Začetni manj končni poslovni dolgovi	87.314	22.402
Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitve	4.156	120.428
= c) Prebitek pritokov (odtokov) pri poslovanju	36.610	352.843
B. FINANČNI TOKOVI PRI NALOŽBENJU		
+ a) Pritoki pri naložbenju	110.185	283.120
Finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)	22.796	20.561
Pobotano zmanjšanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vložke kapitala)	86.212	128.185
Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)	1.177	1.311
Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)		133.063
- b) Odtoki pri naložbenju	(450.309)	(198.036)
Finančni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)		
Izredni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje		(4.268)
Pobotano povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)	(1.402)	(193.768)
Pobotano povečanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vložke kapitala)	(222.946)	
Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)		
Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)	(225.961)	
= c) Prebitek pritokov (odtokov) pri poslovanju in naložbenju	(303.513)	85.084
C. FINANČNI TOKOVI PRI FINANCIRANJU		
+ a) Pritoki pri financiranju	56	
Finančni prihodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)	56	
- b) Odtoki pri financiranju	(201)	(102.384)
Finančni odhodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)	(201)	(614)
Zmanjšanje kapitala (brez čistega dobička)		(100.000)
Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)		(10)
Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)		(1.760)
= c) Celotni prebitek pritokov (odtokov) v obračunskem obdobju	(303.658)	(102.384)
+ ZAČETNO STANJE DENARNIH SREDSTEV IN NJIHOVIH USTREZNIKOV	493.417	157.874
= Č. KONČNO STANJE DENARNIH SREDSTEV IN NJIHOVIH USTREZNIKOV	189.759	493.417

Vir: Podjetje X 2006

5.4 Analiza s kazalniki

5.4.1 Kazalniki v zvezi s sredstvi in obveznosti do virov sredstev

Ker so sredstva in obveznosti do virov sredstev postavke bilance stanja, je zato njihovo analiziranje v bistvu analiziranje bilance stanja. Za natančnejšo presojo jih bomo primerjali še z drugimi podatki. Ti so:

- Kazalnik sestave sredstev

Stopnja udeležbe osnovnih sredstev v sredstvih = osnovna sredstva / sredstva

Tabela 5.4 Stopnja udeležnosti obratnih sredstev v sredstvih

Gospodarska kategorija	2005	Delež	2004	Delež
Osnovna sredstva	586.157.324	27 %	569.710.594	36 %
Obratna sredstva	1.622.169.493	73 %	1.508.812.276	64 %
Skupaj sredstva	2.208.326.817	100 %	2.078.522.870	100 %

Iz tabele je razvidno, da se je delež osnovnih sredstev v tekočem letu v primerjavi s preteklim letom zmanjšal iz 36 % na 27 %. Zaradi tega so se tudi obratna sredstva obratno sorazmerno povečala na 73 %.

- Kazalnik tehnične opremljenosti dela

Koeficient opremljenosti dela s sredstvi = sredstva / število zaposlenih

Tabela 5.5 Kazalnik opremljenosti dela s sredstvi

Gospodarska kategorija	2005	2004
Sredstva	2.212.614.367	2.083.473.812
Število zaposlenih	277	296
Vrednost na zaposlenega	36 %	33 %

Ta kazalnik nam pove, kolikšna sredstva odpadejo na zaposlenega. Vrednost iz leta 2004 na 2005 je narasla za 949.014 sit, kar je vzrok za povečanje sredstev in zmanjšanje števila zaposlenih.

- Kazalnik finančnega kritja sredstev

Koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev = kapital / osnovna sredstva

Tabela 5.6 Koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev

Gospodarska kategorija	2005	2004
Kapital	1.755.882.117	1.674.379.847
Osnovna sredstva	586.157.324	569.710.594
Koeficient	3,99	2,93

Koeficient kapitalske pokritosti sredstev prikazuje medsebojno razmerje med aktivno in pasivno stranjo bilance stanja in se uporablja za ocenjevanje kreditne sposobnosti podjetja. Iz izračunov v tabeli je razvidno, da je proučevano podjetje lastniško financiralo več kot samo osnovna sredstva, saj je vrednost kazalnika veliko večja od ena.

- Kazalnik finančnega kritja obveznosti do virov sredstev

Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih sredstev = kratkoročna sredstva / kratkoročni dolgovi

Tabela 5.7 Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih sredstev

Gospodarska kategorija	2005	2004
Kratkoročna sredstva	1.622.169.493	1.508.812.276
Kratkoročni dolgovi	328.206.270	282.645.819
Koeficient	4,94	5,34

Kratkoročni koeficient, ki prikazuje razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi dolgovi, je morda najbolj znano merilo finančne moči na določen dan ter pomembno izraža plačilno sposobnost podjetja. Pravila stroke navajajo, da naj bi bila izračunana vrednost kazalnika večja od 2, saj bi imelo podjetje le takrat zanesljiv denarni tok.

Iz tabele lahko ugotovimo, da se je pokritost kratkoročnih obveznosti s kratkoročnimi dolgovi v letu 2005 nekoliko zmanjšala. Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti pa je vendar veliko večji od 2, kar pomeni, da ima podjetje zelo zanesljiv denarni tok.

5.4.2 Kazalniki v zvezi s poslovnim izidom

Kazalniki v zvezi s poslovnim izidom analizirajo gospodarnost in donosnost obravnavanega sistema v določenem času.

- Kazalnik gospodarnosti

Koeficient gospodarnosti = prihodki/odhodki

Tabela 5.8 Koeficient gospodarnosti

Gospodarska kategorija	2005	2004
Prihodki	1.596.830.101	1.760.924.986
Odhodki	1.519.873.318	1.731.524.104
Koeficient	1,05	1,02

Koeficient gospodarnosti lahko imenujemo tudi kazalnik poslovne uspešnosti, saj pojasnjuje dosežene poslovne rezultate (prihodke) glede na ugotovljene odhodke. Ta koeficient prikazuje učinkovitost poslovanja podjetja. Ne vsebuje namreč niti prihodkov in odhodkov iz financiranja niti izrednih prihodkov in odhodkov. Njegova vrednost mora biti večja od 1, saj le takrat njegovi poslovni prihodki presegajo stroške poslovanja, kar pomeni, da že osnovna dejavnost prinaša dobiček.

Kot lahko razberemo iz tabele, je bila vrednost tega koeficienta za podjetje v obeh letih višja od 1, kar pomeni, da je podjetje s prodajo svojih izdelkov zaslužilo dovolj, da je lahko pokrilo vse stroške, ki so pri tem nastali. Podjetju že osnovna dejavnost prinaša dobiček.

- Kazalnik donosnosti

$$\text{Koeficient čiste donosnosti kapitala} = \text{čisti dobiček} / \text{kapital}$$

Tabela 5.9 Koeficient čiste donosnosti kapitala

Gospodarska kategorija	2005	2004
Čisti dobiček	83.929.579	36.112.977
Kapital	1.755.882.117	1.674.379.847
Koeficient	0,05	0,02

Koeficient čiste donosnosti kapitala je eden najpomembnejših in najuporabnejših kazalnikov, saj opozarja na morebitne nepravilnosti in večje spremembe v poslovanju, s tem pa omogoča vpogled v prihodnje poslovanje podjetja. Prikazuje razmerje med čistim dobičkom in kapitalom. Najzanimivejši je za lastnike podjetja, saj pojasnjuje učinkovitost posloводства podjetja pri upravljanju z njihovim premoženjem.

Z analizo kazalnika v podjetju ugotovimo, da je poslovanje v obeh obdobjih rentabilno. V letu 2004 se je kapital po odštetju davka iz dobička kapitaliziral s 2-odstotno stopnjo, naslednje leto pa se je koeficient več kot podvojil, kar pomeni boljše razmerje med čistim dobičkom in kapitalom in toliko večji dobiček.

- Kazalnik dobičkonosnosti prihodkov

$$\text{Koeficient dobičkonosnost prihodkov} = \text{čisti dobiček} / \text{prihodki}$$

Tabela 5.10 Dobičkonosnost prihodkov

Gospodarska kategorija	2005	2004
Čisti dobiček	83.929.579	36.112.977
Prihodki	1.596.830.101	1.760.924.986
Koeficient	0,05	0,02

Koeficient dobičkonosnosti prihodkov prikazuje razmerje med čistim dobičkom in vsemi prihodki podjetja. Pogosto ga uporabljajo v računovodskih analizah, saj prikazuje odstotek dobička v prihodkih.

Iz tabele je razvidno, da se je vrednost koeficienta od leta 2004 do leta 2005 več kot podvojila. Se pravi, da je odstotek dobička v prihodkih zelo narastel.

5.4.3 Kazalniki v zvezi s financiranjem

Kazalniki v zvezi s financiranjem prikazujejo delež udeleženosti kapitala v financiranju, delež dolgov v financiranju ter razmerje med dolgovi in kapitalom.

- Kazalnik finančne neodvisnosti

Delež udeleženosti kapitala v financiranju = kapital / obveznosti do virov sredstev

Tabela 5.11 Delež udeleženosti kapitala v financiranju

Gospodarska kategorija	2005	2004
Kapital	1.755.882.117	1.674.379.847
Obveznosti do virov sredstev	2.212.614.368	2.083.473.812
Delež	79,4 %	80,4 %

Kazalnik finančne neodvisnosti opredeljuje razmerja med obveznostmi do virov sredstev, hkrati pa izraža tudi stopnjo finančne neodvisnosti podjetja. Ta kazalnik prikazuje delež kapitala v celotni pasivi podjetja in pove, kolikšen delež sredstev podjetja je financiran s kapitalom lastnikov podjetja. Za poslovodstvo je pomemben pri dolgoročnih odločitvah o politiki financiranja podjetja, za lastnike in upnike pa je pomemben predvsem za ocenjevanje finančnega tveganja podjetja.

Iz tabele je razvidno, da je delež kazalnika finančne neodvisnosti nekoliko padel, in sicer iz 80,4 % na 79,4 %. Padec kazalnika nima velikega pomena za podjetje, saj je v obeh letih delež sredstev podjetja, financiran z lastnim kapitalom podjetja, zelo visok. Podjetje ni v stiski s prevelikim tujim financiranjem, ter finančno tveganje ni visoko.

- Kazalnik dolgov v financiranju

Delež dolgov v financiranju = dolgovi / obveznosti do virov sredstev

Tabela 5.12 Delež dolgov v financiranju

Gospodarska kategorija	2005	2004
Dolgovi	328.206.270	282.645.819
Obveznosti do virov sredstev	2.212.614.368	2.083.473.812
Delež	14,8 %	13,6 %

Delež dolgov v financiranju kaže na to, kolikšen del sredstev podjetja je financiran s tujimi viri. Dopolnjuje se torej s predhodnim kazalnikom. Razlaga tega kazalnika je podobna kot pri predhodnem kazalniku, le da veljajo pojasnila v obratni smeri. Tako so posojilodajalci zainteresirani za manjšo vrednost kazalnika, v interesu lastnikov pa je, da je delež dolgov najugodnejši, kar jim omogoča večji dobiček na enoto kapitala.

Tabela prikazuje, da se je delež dolgov v financiranju povečal s 13,6 % na 14,8 %, kar za podjetje ne pomeni veliko, saj je pretežen del sredstev financiran iz lastnih virov, za podjetje pa velja visoka stopnja finančne neodvisnosti.

- Kazalnik finančnega vzvoda

$$\text{Kazalnik finančnega vzvoda} = \text{dolgovi} / \text{kapital}$$

Tabela 5.13 Kazalnik finančnega vzvoda

Gospodarska kategorija	2005	2004
Dolgovi	328.206.270	282.645.819
Kapital	1.755.882.117	1.674.379.847
Delež	18,7 %	16,9 %

Kazalnik finančnega vzvoda prikazuje razmerje med dolgovi in kapitalom. Večji kot je kazalnik, večji je delež dolgov med viri financiranja.

Podjetje je imelo leta 2004 na eno denarno enoto kapitala približno 0,17 denarnih enot dolga, leta 2005 pa 0,19 enot dolga. Iz tega lahko sklepamo, da je zadolžitev podjetja, ne glede na povišanje dolga, zelo majhna.

5.4.4 Kazalniki stanja investiranja

Med kazalniki stanja investiranja prikazujemo delež osnovnega investiranja in delež zalog v gibljivih sredstvih.

- Delež osnovnega investiranja

$$\text{Delež osnovnega investiranja} = \text{osnovna sredstva} / \text{sredstva}$$

Tabela 5.14 Kazalnik osnovnega investiranja

Gospodarska kategorija	2005	2004
Osnovna sredstva	586.157.324	569.710.594
Sredstva	2.212.614.367	2.083.473.812
Delež	26,5 %	27,3 %

Kazalnik osnovnega investiranja prikazuje delež, ki ga imajo stalna sredstva med vsemi sredstvi. Vrednost kazalnika je odvisna od panoge podjetja. V tehnološko intenzivnih panogah je vrednost kazalnika praviloma večja kot v delovno intenzivnih panogah. Zmanjšanje kazalnika lahko pomeni povečanje poslovanja podjetja (povečanje gibljivih sredstev). Hkrati pa lahko pomeni zmanjšanje kazalnika, ne obnavljanje osnovnih sredstev. Če želimo natančneje analizirati je treba spremljati deleže posameznih vrst stalnih sredstev v sredstvih podjetja.

Delež osnovnih sredstev se je med vsemi sredstvi nekoliko zmanjšal, vendar v obeh letih ni presegel 30 %. Glede na dejavnost, s katero se podjetje ukvarja, je normalno, da so sredstva sestavljena predvsem iz gibljivih sredstev in ne iz osnovnih sredstev.

- Delež zalog v gibljivih sredstvih

Delež zalog v gibljivih sredstvih = zaloge / gibljiva sredstva

Tabela 5.15 Delež zalog v gibljivih sredstvih

Gospodarska kategorija	2005	2004
Zaloge	908.598.432	857.673.191
Gibljiva sredstva	1.622.169.493	1.508.812.276
Delež	56 %	57 %

Delež zalog v gibljivih sredstvih je dokaj visok. Leta 2004 je znašal 57 %, leta 2005 pa se je znižal na 56 %. Glede na prejšnji kazalnik in na dejavnost podjetja je bilo že razvidno, da bodo zaloge močno vplivale na vrednost gibljivih sredstev.

5.4.5 Kazalnik deleža zadolžitve

Kazalnik deleža zadolžitve prikazuje količino dolgov v sredstvih.

- Delež dolgov v sredstvih

Kazalnik deleža zadolžitve = dolgovi / sredstva

Tabela 5.16 Kazalnik deleža zadolžitve

Gospodarska kategorija	2005	2004
Dolgovi	328.206.270	282.645.819
Sredstva	2.212.614.367	2.083.473.812
Delež	0,15	0,14

Kazalnik zadolžitve prikazuje, da so se dolgovi družbe leta 2005 nekoliko povečali. Koeficienta za leti 2004 in 2005 sta vseeno zelo majhna, kar pomeni, da so dolgovi podjetja še zelo majhni in predstavljajo zelo majhen delež v sredstvih podjetja.

5.4.6 Povzetek vseh kazalnikov

Tabela prikazuje povzetek vseh obravnavanih kazalnikov za leti 2005 in 2004.

Tabela 5.17 Povzetek vseh kazalnikov

Kazalniki	2005	2004
Kazalniki v zvezi s sredstvi in obveznostmi do virov sredstev		
Kazalnik sestave sredstev		
Osnovna sredstva	27 %	36 %
Gibljava sredstva	73 %	64 %
Kazalnik opremljenosti dela s sredstvi	36 %	33 %
Kazalnik finančnega kritja sredstev	3,99	2,93
Kazalnik finančnega kritja obveznosti do virov sredstev	4,94	5,34
Kazalniki v zvezi s poslovnim izidom		
Kazalnik gospodarnosti	1,05	1,02
Kazalnik donosnosti	0,05	0,02
Kazalnik celotne dobičkonosnosti	0,05	0,02
Kazalniki v zvezi z financiranjem		
Kazalnik finančne odvisnosti	79,4 %	80,4 %
Kazalnik dolgov v financiranju	14,8 %	13,6 %
Kazalnik finančnega vzvoda	18,7 %	16,9 %
Kazalniki stanja investiranja		
Kazalnik osnovnega investiranja	26,5 %	27,3 %
Kazalnik deleža zalog v gibljivih sredstvih	56 %	57 %
Kazalnik v zvezi z zadolžitvijo		
Kazalnik deleža zadolžitve	0,15	0,14

6 ZAKLJUČEK

S pomočjo letnega poročila podjetje enkrat letno predstavi svoje delovanje v poslovnem letu, svoje težave, načrte in možnosti razvoja v prihodnosti. Različne udeležence s podobnimi interesi lahko razvrstimo v skupine, ki se imenujejo interesne skupine podjetja. Za uresničevanje svojih interesov potrebujejo informacije, ki so tesno povezane s poslovanjem podjetja. Podjetje jim te informacije mora in tudi želi zagotoviti, saj je njegov obstoj odvisen od interesnih skupin. Informacije so podlaga za odločitve, ki jih sprejemajo tisti, brez katerih podjetje ne more obstajati, zato je pomembno, da so čimbolj popolne, natančne in pravočasne. Letno poročilo je najpomembnejša publikacija podjetja, ki je lahko tudi njegova konkurenčna prednost, ker močno vpliva na njegovo prepoznavnost in ugled. Priprava poročila mora biti skrbno načrtovana in usmerjena k različnim interesnim skupinam, stroški priprave pa naj ne bi presežali koristnosti vsebine.

Sestavine letnega poročila so v Sloveniji določene z Zakonom o gospodarskih družbah in s Slovenskimi računovodskimi standardi. Vsebina računovodskega poročila je predpisana, medtem ko vsebina poslovnega poročila ni določena. V poslovnem poročilu večinoma govorimo o prostovoljnih razkritjih, zato je njihova vsebina za uporabnike zelo pomembna, pomembno pa je tudi, da podjetje ta razkritja predstavi pošteno.

Če povzamemo rezultate, ki so razvidni iz bilance stanja podjetja, ugotovimo, da se je stanje gibljevih sredstev v letu 2005 v primerjavi z letom 2004 nekoliko povečalo. Ne glede na to, da so se denarna sredstva in zaloge proizvodov krepko zmanjšali, je povečanje zalog surovin in materiala ter povečanje kratkoročnih poslovnih terjatev in kratkoročnih finančnih naložb prevladalo nad stanjem gibljevih sredstev. Stalna sredstva so se malo povečala in sicer zaradi vplivnejšega povečanja opredmetenih osnovnih sredstev kot zmanjšanja tako dolgoročnih finančnih naložb kot neopredmetenih dolgoročnih sredstev. Na pasivni strani bilance so se kratkoročne poslovne obveznosti v primerjavi z letom 2004 krepko povečale in sicer za 16 %. Leta 2005 se je kapital povečal za 5 %, in sicer zaradi celotno nerazdeljenega dobička iz leta 2004.

V izkazu poslovnega izida je viden napredek na področju zmanjševanja stroškov. Skupno so se stroški materiala in blaga zmanjšali za 10 %, stroški dela pa za 23 %. Podjetje je uspešno povečalo tudi prihodke od financiranja, saj se je dobiček od financiranja povečal za 15,4 milijonov tolarjev.

Glede na odlične rezultate izračunanih kazalnikov, zanesljivost vedno mlajšega dobro stimuliranega kadra ter trdnega dela je podjetjeva odlična prihodnost več kot realna.

LITERATURA

- Glautier, Michel in Brian Underdown. 1997. *Accounting theory and practice*. London: Pitman
- Gruman, Verčič in Zavrl. 1997. *Pristop k odnosom z javnostmi*. Ljubljana: Pristop
- Hočevar, Marko in Aleksander Igličar. 1997. *Osnove računovodstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta
- Horvat, Tatjana. 2000. *Priprava letnega poročila za komuniciranje z interesnimi skupinami podjetja*. Ljubljana: Gospodarski vestnik
- Igličar, Aleksander in Marko Hočevar. 1997. *Računovodstvo za managerje*. Ljubljana: Gospodarski vestnik
- Kavčič, Slavka. 1997. Računovodske informacije za zunanje uporabnike. *Zbornik referatov*, 29. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije
- Kobeja, Boris. 2001. *Priročnik za pisce strokovnih besedil: znanstveni aparat*. Koper: Visoka šola za management
- Kobeja, Boris. 2002. *Napotki za pisanje seminarske in diplomske naloge*. Koper: Visoka šola za management
- Koletnik, Franc. 1994. *Analiziranje računovodskih izkazov*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- Mayr, Branko. 2000. *Kako brati računovodske izkaze*. Ljubljana: Novi Forum
- Melavc, Dane in Franko Milost. 2003. *Računovodstvo*. Koper: Visoka šola za management
- Melavc, Dane. 2000. *Kako gospodariti*. Kranj: Moderna organizacija
- Milost, Franko. 1996. *Računovodstvo in finance*. Portorož: Fakulteta za pomorstvo in promet
- Milost, Franko. 1997. *Računovodstvo in poslovne finance*. Portorož: Visoka šola za hotelirstvo in turizem
- Odar, Marjan. 2002. Poročanje zunanjim uporabnikom računovodskih informacij za leto 2001. *IKS* 29 (1/2): 7–21
- Rebernik, Miroslav. 1997. *Ekonomika podjetja*. Ljubljana: Gospodarski vestnik
- Slovenski računovodski standardi*. 2002. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

- Tratnik, Monika. 2002. *Osnove raziskovanja v managementu*. Koper: Visoka šola za management
- Turk, Ivan in Dane Melavc. 1998. *Računovodstvo*. Kranj: Moderna organizacija
- Turk, Ivan. 2000. *Pojmovnik računovodstva, financ in revizije*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo
- Vežjak, Blanka. 1998. *Razkritja v letnih poročilih*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije

Viri

- Podjetje X. 2005. *Finančno poročilo podjetje X za leto 2004*. Poslovni dokumenti, Podjetje X
- Podjetje X. 2005. *Finančno poročilo podjetje X za leto 2004*. Poslovni dokumenti, Podjetje X
- Podjetje X. 2006. *Kadrovska evidenca*. Poslovni dokument, Podjetje X